СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 151. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 1. липня 1931. VOL. XXXIX. No. 151. Jersey City, N. J., Wednesday, July 1, 1931. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ В АЛЯСЦІ

ГОТОВІ ОБЛЕТІТИ СВІТ В 10 ДНЯХ, ЯК ЗАПОВІЛИ.

НОМ (Аляска). — Американські летуни Пост і Ґеті перелетіли з Хабаровська на Сибірі до міста Ном в Алясці. Дорогу, яка виносить 2,500 миль, відбули на протязі 16 годин. Летуни злетіли на землю в малій пристані Соломон, віддаленій від Ном 35 миль. Це та місцевість, яка повстала тут у часах, коли маси народу приїжджали сюди в пошукуванню за золотом.

Звідси полетять летуни по відпочинку до Едмонтону в Канаді. Лет буде нелегкий, бо треба буде летіти понад високі гори. З Едмонтону полетять до Ню Йорку.

ПРИЙШЛО ДО ЗГОДИ З УСІМИ КРІМ ФРАНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — З Білого Дому проголошено комунікат у справі уділення Німеччині мораторії, в якім сказано, що в тій справі прийшов уряд до порозуміння з усіми державами крім одної Франції.

Остаточне слово Франції буде висказане в четвер.

СПЕКА ТРЕВАЄ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК. — Сотки людей впали вже жертвою спеки. Дотого з фармерських стейтів доносять, що спека спричинила таку посуху, яка зачинає нищити засіви.

В ПЕРУ РЕВОЛЮЦІЯ.

ЛІМА (Перу). — В краю нема спокою. Військовий бунт, який піднявся минулої суботи, треває далі. Підняли його головно сторонники бувшого президента Леґвії.

Між повстанцями і правительственними військами приходить раз-у-раз до сутичок.

МУРИНИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

БОСТОН. — На зборах Муринів піднесено протест проти засуду на смерть 8 Муринів в Скотсборо, Алабама, за зневагу, завдану двом білим дівчатам.

Поліція розігнала протестуючих, уважаючи їх комуністами.

КЛОПІТ З ПШЕНИЦЕЮ З 1930 РОКУ.

ВАШИНҐТОН. — Як уряд так і фармери зажурені тим, що зробить Федеральна Фармерська Рада з 200,000,000 бушлями пшениці, яку вона держить у магазинах.

Джеймс Стон, голова Фармерської Ради, стоїть на тім, що Рада є законно самостійним тілом, та що їй ні президент Гувер ні ніхто інший не може давати ніяких припоручень. Рада, каже Стон, ухвалила продати пшеницю з 1930 року тоді, коли ціни будуть відповідні. На всякий випадок Фармерська Рада не зробить нічого такого, щоби звалити ціни на пшеницю зі збору за рік 1931.

ДІТИ ОБЖАЛОВУЮТЬ МАТІР У ВБИВСТВІ.

НЮ ЙОРК. — Майкел Філоза, літ 28, зістав засуджений за вбивство свого брата, 14-літнього Сальватора. Коли його узнано винним, він заявив перед виданням вироку, що властивим убийником була їх мати, Миссис Де Гол. На запит судді Філоза подав, що він перебрав на себе вину, бо хотів ратувати матір.

Інші діти теж зізнали, що бачили матір з бритвою в руках. Миссис де Гол перерізала дитині горло, коли вона спала. Зізнаючих треба було вивести з суду, бо попали в спазматичний плач.

ГОТОВ ВІДСИДЖУВАТИ ПОДВІЙНУ КАРУ.

НЮ ЙОРК. — Джеймс Папачіо, італійський підданий, допустившися в Америці вбивства, втік до Італії, де його придержано, віддано під суд і засуджено на вязничу кару. По 6 літах вязниці Папачіо вийшов на волю та підплатив корабельну службу й у той спосіб перепачковано його знову до Злучених Держав.

Тут його пізнали, арештували і віддали під суд за доконане давніше вбивство. Папачіо боронився тим, що він уже відсидів кару в Італії. Та суддя Джан Фресчі заявив, що того, хто допустився злочину на американській землі, не звільняє ніщо від поставлення його під американський суд.

ФЕС ОСТАНЕТЬСЯ ДАЛІ У ПРОВОДІ.

ВАШИНТОН. — Сенатор Фес з Огайо заявив, що він видержить на своїй позиції голови Народнього Республиканського Комітету аж до кінця, себто до нової конвенції партії.

УЧЕНИКИ ПРОМОВЛЯЮТЬ ДО УЧИТЕЛІВ У СПРАВІ РЕФОРМ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — На річній конвенції „Нешенел Едюкейшен Асосієйшен" вислухано 6 учеників з гай скул і каледжів про їхні заввагі щодо модерних метод навчання.

Це самі учителі хотіли вислухати такі уваги. Президент орґанізації, Сутон, заявив, що перед 25 роками не було в Америці більш автократичної інституції як школа. Це, що сказав учитель, чи що було в книжці, було для ученика святим. Того не можна було квестіонувати, щоби не бути за це покараним. А тепер, говорив Сутон, уважається школу за демократичну інституцію, в якій ученик може квестіонувати і ставити учителеви ріжні питання та подавати свої сумніви. Ученики й учителі стають тепер приятелями і товаришами.

УКРАЇНСЬКЕ СЕЛЯНСТВО ПОЗА ЗАКОНОМ.

Щоб скорше знищити всяку опору Українців у боротьбі з Москвою, большевики рішили, що на українського селянина можна накладати такі податки, які кожний урядник узнає за потрібні. Приступлено отже до повного винищування української селянської маси. Можна собі уявити, як ця повна анархія буде на практиці примінювана. Початки її вже показуються, бо на Правобережжу майже сто сіл піднялі повстання проти большевиків та повбивали большевицьких аґентів.

„ГОНІТЬ ЇХ У ШИЮ..."

Колись большевики мали, як один зі своїх атутів проти царату, лихе поведення „чиновників". І дійсно, було воно погане, але за большевиків не краще. Всякі ради, це для туманення людей, а нагайка, револьвер та шнурок, це азбука большевицького урядництва. „Комуніст" з 6. травня нарікає, що робітники, прийшовши до банку по платню, забісць неї були викинені зі словами: „Гоніть їх у шию, чогож ви з ними розмовляєте". Страшну московсько - азійську систему примінюють вповні і большевики.

РОЗСТРІЛИ НА УКРАЇНІ.

Совітський суд на Україні знову видав кілька смертних вироків. Так у Дебальцеві розстріляно робітника Чаляка, якого обвинувачено в убивстві комуніста Чепікова. В Курилівцях розстріляно селянина Кравчука і сина бувшого адміністратора маєтків графа Орловського — Красовського, за вбивство кореспондента совітських газет, Бондаря. Як відомо, більшість совітських кореспондентів являється аґентами ДПУ і професійними доносчиками.

ХУРТОВИНА І ГРОМИ.

Західню часть львівського повіту навістив 1. червня град, що доходив до величини малого яблока. В Зимній Воді, Рудні й Конопниці град знищив на 600 моргів жита та на 100 моргів пшениці. У Зимній Воді впав град величини курячого яйця, а землю засипав на 30—40 цм. В інших околицях, де понищена городовина й овочеві дерева, шкоди доходять до 75 процентів.

ГРІМ У ШКОЛІ.

У Лужанах (Буковина) підчас хуртовини грім ударив у комин польської школи Мацежи Школьної та поразив учительку Непоковську й шестеро дітей. Потік на передмістю Чернівців перемінився у велику ріку. Вода зірвала міст і залила багато домів.

ПЕРЕДВИБОРЧА АҐІТАЦІЯ В РУМУНІЇ.

В Секуринах у Румунії підчас передвиборчого віча прийшло до бійки між лібералами і т. зв. „лупістами". Лібе-рали вбили селянина Н. Опря. Таксамо в Гаджіларі коло Тульчі згинув один учасник віча від кулі.

САМОГУБСТВО УЧЕНИЦІ.

З румунського інтернату в Чернівцях утікла 15-літня учениця. Евгенія Цігарія і втопилася в Пруті тому, що перепала при іспиті.

ПОЛЬЩА ДОБИРАЄТЬСЯ ВЖЕ ТАКОЖ ДО НАШОГО СЕЛЯНСТВА.

По минулорічних погромах над українським населенням Західних Земель та по відновленню коршем по селах, приступлено тепер до дальшої шруби. А що в Польщі стає щораз гірше, то й ратувати її повинні Українці. Богато урядників має бути звільнено, але вони, як Поляки, не повинні бідувати. Щоб дати їм нову працю, порішено, що торговля яйцями на наших Західних Землях не має бути дальше вільною, а має належати до польського тросту; ціна яєць має бути обнижена, крім цього до тросту має платитися ще й окремий податок, що виносить річно кілька міліонів злотих.

Які рафінованости вже не видумувались на те, щоб знищити нашого селянина, щоб змусити його кидати свою землю і виїжджати до чужих держав!

РЕМАРК НЕ ДЛЯ ВСІХ ПИШЕ ОДНАКОВО.

Ремарк у другій части своєї повісти п. з. „Відворот" на самім початку оповідає, як то бельґійські вояки після заключення мира стріляли до німецьких вояків, які вертали у рідний край. Проти того уступу запротестувала бельґійська преса та відмовилася друкувати повість, хоч її вже передтим купили. Ремарк у відповіди сказав, що той уступ помістився наслідком помилки та що в перекладах на чужі мови його скреслено.

САМІ СЕБЕ ДУРЯТЬ.

Перед кількома роками появилась на книжковім ринку праця одного італійського письменника, який довгі роки займався студією над збірним характером поодиноких народів. В цій книжці про Поляків написав він таке: „Поляк, це чоловік, який не тільки других обдурює, але навіть сам собі бреше".

Покінчилося засідання Ради Союза Націй, на якім Поляки сказали, що вже в осени справа непольських народів в Польщі буде основно розглядатися. Але польська преса широко розписується про польські успіхи в Женеві та заявляє, що Польща до нічого не зобовязалась і нічого не виконає. Добре було насамперед оббрехати чужину, щоб набути зверхність над непольськими землями, а тепер знов на міжнародним форумі брешеться, що справи будуть внутрі Польщі розвязані, а в Польщі брешеться, що ніяких зобовязань нема. Може вірить ще хтось, що в Польщі є такі люди, які говорять правду, однак це певно не Поляки.

УНЕВАЖНИЛИ МАТУРУ.

Львівська кураторія уневажнила письменну матуру в двох дівочих семинаріях у Перемишлі — утраквістичній та польській, і зарядила нове писання задач. Польські джерела твердять, що це сталося „з дуже важних причин".

МУХА СПРИЧИНИЛА СМЕРТЬ ЧОЛОВІКА.

Якась трійлива муха вкусила Мартіна Шваба з Калічанки (Буковина) в горішню часть руки. Рука напухла, а в ночи (кілька годин по вкушенню) Шваб помер наслідком затроєння крови.

Є ВЖЕ ПОВНА УКРАЇНІЗАЦІЯ.

Болить серце, коли чужою мовою, а зокрема ворожою, та ще на наших землях, до нас говорять. Москалі нібито вдавали, що розуміють добре українську психіку і щоби мати сякий-такий спокій на Україні та можність ліпше її обдирати, погодились на „українізацію" України. Минає вже 11 років від часу, коли большевики осілись на Україні і відколи почали вони „українізацію", але „українізація" лише для туманення нашого народу. В „Комуністі", офіціозі большевицької партії, видаваному в Харкові українською мовою, знаходимо постійно оголошення, чи розпорядження в російській мові, як напр.: „с 1. мая 1931. г. Укрсельмаш приступил к исполн. своих обязанностей согласно устава...", або „Харьковский авиационный институт обявляет прием аспирантов...". Отже все зукраїнізовано: і державні установи, й редакції, школи і т. д., але по нашому це називається помосковщенням України.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ В ШКОЛІ ПРИЧИНОЮ САМОГУБСТВА.

Недавно тому поповнила 15-літна ученица Василина Скорейко самогубство в цей спосіб, що втопилася в Пруті. Переслідували її професорки в гімназії при вул. Краєвої Палати (Чернівці), а молода, амбітна дівчина взяла собі це до серця. Професорки показалися й по її смерти жорстокими супроти неї і не позволили товаришкам покійної видати посмертну оповістку, хоч уже були на цю ціль зібрані гроші. Забули, видно, що до померших треба відноситися з любовю.

НАЙСИЛЬНІЩА ОТРУЯ НА СВІТІ.

В англійській кольонії в Африці відкрив лікар Ґрен найсильнішу отрую на світі. Ця отруя називається „Адоніс". Вона знаходиться в ростині, що виростає з цибульки. Тисячна частина одного зернятка цеї ростини вистарчає, щоб отруїти дорослого чоловіка. Отруя „Адоніс" є 5,000 разів сильніща від стрихніни.

КАВЧУКОВЕ ДЕРЕВО НА УКРАЇНІ.

Радянська преса сповіщає, що на Україні вдалося розсадити кавчукове дерево „тавсаґіс", з якого можна виробляти гуму. Спроби, переведені минулого року, доказали, що це дерево можна заакліматизувати головно на південній Україні, але це дерево видаватиме дещо гірший кавчук як у краях, звідки воно походить.

ВЕЛИКИЙ ГРАДОБІЙ У СНЯТИНЩИНІ.

Дня 27. травня ц. р. Снятинщина перебула великанський градобій, що заподіяв необчислимі шкоди в засівах. Верства граду, що вкрила землю, доходила до 15 центиметрів грубости.

З НІМЕЦЬКОЇ ВЯЗНИЦІ ДО МОСКВИ.

Відомий автор драми „Ціанкалій", д-р Вольф, який був у Німеччині арештований за штучне усування плоду численним жінкам, виїхав до Москви, де читає виклади про конечність зменшення уродин шляхом усування плоду.

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ У ЛЬВОВІ

СВЯТО БУЛО ВЛАШТОВАНЕ ДЛЯ ДІТЕЙ „РІДНОЇ ШКОЛИ". В НІМ БРАЛО УЧАСТЬ 11,000 ОСІБ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Місцеві газети повідомляють, що 14 червня у Львові відбулося свято молоди „Рідної Школи", в якому брала участь дітвора з українських шкіл та захоронок. Більш як 11,000 людей приглядалося величавому святу та походови українських дітей на площі Батька Сокола. Діти в більшости в народних строях, а в меншости в спортових.

Свято розпочалося загальним походом-дефілядою всіх дітей. Потім були ріжні гри, забави й спортові змагання, національні танки, гуртові вежі, ритмічні вправи та ріжні масові образи з козацького життя й т. п. Свято випало дуже величаво й захопило своєю красою та величністю всіх, хто його бачив, а всі діти почувалися дійсно як на своєму великому святі. Цим популярність „Рідної Школи" значно піднеслася в очах українського загалу. Свято розпочалося грою орхестри „Боже великий єдиний". Всі присутні, між якими були й Поляки та представники польської преси, вислухали цеї пісні стоячи.

Найкращими точками треба вважати поперше ритмічні вправи дівчат з семинарії й гімназії у Львові. Властиво це був чудовий дівочий балет „Занадився журавель". Та найбільше захопили публику картини з минулого, які виконали діти зі шкіл ім. Грінченка й Т. Шевченка. Діти були одягнені в історичні мальовничі козацькі строї з шаблями при боці. Вони зображали похід козаків по Чорному морю на Турків. На площі „козаки" привитали свого „батька-отамана", а потім „сіли в байдаки" й під згуки орхестри „По морю, по морю" поплили „Турка воювати". Коли „приїхали до Туреччини" й поставали в боєві лави та „закипіла боротьба їх з Турками" й вони „здобули знамя пророка", то публика не втерпіла й сама „кинулася на поле бою" витати й цілувати побідників. Одушевлення святом було таке, що здавалося, йому не буде кінця.

ФРАНЦІЯ НЕ ЗДАЄТЬСЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Переговори секретаря Мелона з французьким премієром Лявалем в справі проголошення на рік мораторії ще не закінчилася. Франція далі стоїть на тім становищі, що Німеччина мусить платити репарації по пляну Йонґа, які є безумовними до плачення. У всякому разі Ляваль поставить у середу, 1 липня, всю справу своїх переговорів з Мелоном на обговорення палати послів.

Майже всі держави приєдналися до пропозиції Гувера й таким чином Франція тепер лишається ізольованою. Відомо, що Німеччина на деякі вимоги Франції готова згодитися, а можливо, що й президент Гувер також узгляднить деякі вимоги Франції, щоб прискорити загальне порозуміння.

ДОСЯГЛИ НАЙБІЛЬШОЇ ГІРСЬКОЇ ВИСОТИ.

КАЛЬКУТА (Індія). — Англійська наукова виправа в складі шістьох молодих учених досягла вершка гори Кеймет, що знаходиться 25,447 стіп понад морем. Це найбільша гірська висота, яку колинебудь досягли люди, вибираючись на гори. Виправа поробила багато наукових стостережень та зібрала цікаві матеріяли, які багато причинуться до загального вивчення гірської природи та гір Гімаляїв.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ.

САЛЬОНІКИ (Греція). — В місті відбулися протижидівські заворушення, які відзначилися нападами на Жидів у кількох випадках. Головний рабін міста післав премієрови Венізелосови телеграму в якій зазначує, що Жиди зовсім не провокували виступу проти них.

Губернатор не дозволяє Жидам зброїтися для самооборони, як того домагаються їх представники. Він говорить, що в нападах завинили обидві сторони, як Жиди так і Греки. Настрій далі напружений, бо бояться повторення заворушень.

ЕСПАНСЬКІ ВИБОРИ.

МАДРИД (Еспанія). — Урядовий републиканський бльок одержав побіду на виборах до установчих зборів. Лише в провінції Каталонії більшість одержали каталонські сепаратисти. Таксамо й в інших провінціях місцеві націоналісти вибрали значну скількість своїх представників, що висуває в Еспанії на перше місце проблему національностей.

Уряд уже видав начерк нової конституції, яку предложить на розгляд і затвердження установчих зборів.

НОВИЙ УРЯД У БОЛГАРІЇ.

СОФІЯ (Болгарія). — Внаслідок перемоги на виборах протиурядової опозиції уряд Ляпчева подався до димісії. Лідер опозиції, Малінов, уже сформував новий уряд, який приняв присягу на вірність конституції. Новий премієр заявив, що він буде старатися поліпшити міжнародне положення Болгарії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РІВНОПРАВНІСТЬ НАРОДІВ ПО БОЛЬШЕВИЦЬКИ

Московський кореспондент Ню Йорк Таймсу, звичайно симпатизуючий з московським урядом, подає довшу кореспонденцію про те, як то большевицький уряд розвязує національне питання.

Щоби підготовити читача приняти виводи кореспондента прихильнішим серцем, кореспондент зазначує, що національні ріжниці, себто ріжниці в мові, расі, звичаях, культурі, виступають не серед міського населення, але серед селян. Це значить стільки, що нібито національність це хлопська видумка, чи звичка. В цей спосіб американський буржуй, для якого писана ця кореспонденція, має подивитися з упередженням на національні ріжниці „народів Росії".

Підготовивши цього буржуя в цей спосіб, кореспондент показує тепер, якто большевицька влада дала кождій національности право вживати мови, розвивати свою культуру, держатися своїх звичаїв, словом: плекати свою національність до вподоби.

Та, як відомо, таке плекання національних культур на читача може зробити враження, що Росія розпадається, бо читач з історичного досвіду знає, що кожда національність проявляє стремління до плекання своєї національности в осібній державі. Таке враження не було би по нутру московської влади, котра, звичайно, як кожда влада, хоче викликати враження, що вона панує над людьми, які стремлять до середини держави, а не на зовні. Отже кореспондент подає ще додаткові, дуже повчаючі факти про рівноправність народів у Росії.

Давши кождій національности рівне право, большевицький уряд відтак проголошує цю національність хлопською. Далі уряд віддає всю культурну діяльність в руки комуністичної партії та комуністичних симпатиків, яка рекрутується з міського населення, що нібито є інтернаціональне, а в ґрунті річи сильно національне, навіть шовіністичне, московське. Всі провідні становища в комуністичних партіях України, Білої Руси, Кавказу, займають не Українці, Білорусини, ріжні Кавказці, але Москалі, або помосковщені „інородці", які звичайно ненавидять культуру свого походження.

В цей спосіб дістаємо цікавий образ: на зовні маємо проповідь національної культури, автономії, рівноправности. На річи нерівноправність, панування московської національности, відсунення немосковських національностей від правління краєм, оплюгавлювання національної культури як чогось нижчого. Словом: стара програма російських царів виконується далі.

Іван Стадниченко.

БОРОТЬБА ПОМІЖ ЕПИСКОПОМ І МИТРОПОЛИТОМ І ЇЇ ЗНАЧІННЯ

(Оригінальний допис з Галичини).

I.

В Галичині наробили великого шуму „посланія" митрополита Шептицького та епископа Хомишина. Про них ви вже, Чесні Читачі, мусите певно мати докладніші вісти, а я хочу застановитись тепер лише над загальним значінням цих пастирських листів.

Очевидна річ, що пастирські листи Кир Григорія викликали більше враження на наш український загал, бо він все виступає з більшим темпераментом або, сказавши звичайними словами — з більшою загонистістю.

Помимо своїх вже 60-ти рочків — у нього вдача задьориста і видає він зчаста такі розпорядки, які потім приходиться йому відкликувати.

І так, наприклад, заказав він тогід святити паски під церквою, а приказав виконувати цей обряд в церкві, зглядно по домах. Це показалося однак неможливим до виконання і тому потихеньки цей розпорядок пішов в забуття.

Недавно знову заказав він співати в церквах хорам співацьким (там де вони є), бо — мовляв — всі вірні повинні разом з дяком співати. Але і з цього вийшов пшик, і це удержатись не могло.

На місіях знову пропагував він поміж духовенством, щоби лише раз хреститися і то цілою рукою, так як це латинники роблять, але і це удержатись не могло просто через пасивну резистицію самого духовенства.

Все це однак мало лише більше внутрішно - церковний характер, а на політичну арену виступив еп. Хомишин допера своїм **„пастирським листом до людей доброї волі про політичне положення українського народу в польській державі"**.

Змісту того листа — яко вже допевне знаного Вп. Читачам, я тут не подаю, а лиш найважнійше речення його. Автор того листа каже, що ми, опинившись під чужою владою, „повинні зрозуміти, що це для нас допуст Божий і що ту, хоча **чужу владу — мусимо признати, бо нема власти, яка не була би від Бога"**.

Така наука подана о. епископом не є остаточно нічим новим, бо католицьке духовенство все стояло на тім становищи. Надто навіть по мисли артикулу XII-го **конкордату**, заключеного між польським урядом і папою римським в Римі дня 10 лютого 1925 р., кождий епископ мусів зложити на руки президента польської републики ось яку **присягу:**

„Перед Богом і на Святе Євангеліє присягаю і обіцюю так, як це епископ повинен зробити — вірність Польській Републиці. Присягаю і обіцюю, що з повною льояльністю буду шанувати уряд установлений конституцією і що постараюсь о це, щоби і моє духовенство його шанувало. Присягаю і обіцюю, що не буду брати участи в ніякому порозумінню, ані що не буду присутний на ніяких нарадах, котрі би могли принести шкоду Польській Державі, або публичному порядкови. Не позволю також і мому духовенству брати участи в таких підприняттях. Дбаючи про добро й інтерес держави — буду старатися о відсунення від неї всяких небезпек, про котрі я би довідатися, що грозять їй".

Укладав ту присягу тай цілий той контракт (конкордат) наш старий приятель **Станислав Ґрабський,** котрому і славні шкільні закони маємо до завдячування.

Як бачимо, то та присяга обіймає в останнім реченню навіть — хоч делікатно закритий — обовязок епископів **до денунціовання** своєї пастви і підчиненого їм духовенства. Вже то наш „приятель" Ґрабський добре обдумав справу!

Зрештою і митрополит Шептицький ще давніше візвав вірних до льояльности супроти польської держави, хоч не в такій яркій формі як о. Хомишин.

Якаж була властива причина того несподіваного виступу о. Хомишина і того, так незвичайно сильного замаркування своєї льояльности?

На це питання відповісти вже тепер з цілою певністю годі. Є річю певною, що о. Хомишин — супроти власне аранжованих всіляких „чорних кав" та угодових переговорів — хотів одним великим скоком всіх здистансувати і перегнати та звернути ласкаву увагу уряду на свою чесну парсуну.

Кажуть також, що це мало бути — ще за життя митрополита — видрапанням на пару щаблів вище по драбині, котра веде до митрополичого престола. Але є і такий погляд, що тут розходилося о позискання зі сторони т. зв. земського уряду дозволу на парцеляцію деяких дібр, котрі о. епископови не виплачувались і котрих за високу ціну хотів позбутися.

У всякому разі о. Хомишин ділав по думці інтенцій Ґрабського, котрий ще 24. лютого 1925 року на засіданню получених комісій: конституційної і справ заграничних польського сойму ось як висловився:

„Артикул XII. конкордату говорить про присягу архиепископів і епископів, котра обовязує їх до **чинної льояльности** і до продуковання моральної сили в ціли усунення небезпеки для держави. (Голос зпоміж присутних: Зобовязує чи обіцює?) — Єсть сказане: „Присягаю і обіцюю". Чиж може бути більше зобовязання? Чейже не можемо сумніватись, що епископи є вірючими людьми.

„Артикул XIX. постановляє, що бенефіцій (посад) парохів не можуть одержати чужинці, котрі не дістали польського горожанства, як також такі особи, котрих діяльність є суперечна з інтересами держави. Тої останньої постанови нема в ніякім іншім конкордаті і є вона призначена виключно лише Польщі. Апостольська Столиця (цебто папа) стверджує тим, що духовенство має бути в згоді з безпекою та інтересом держави. **Те твердження є надзвичайно важне.** Святий отець в розмові зі мною висказався, що **„першим обовязком доброго католика є бути добрим громадянином держави".** Ця постанова випливає не лише з почуття, котре святий отець має для Польщі, але і з того глибокого переконання, що в інтересі цілої християнської цивілізації є бажання удержати сильну внутрішно Польщу. Думаю, що це переконання не є для нашої політики безвартісне".

Так отже і митрополит Шептицький як і епископ Хомишин поступили собі, видаючи свої пастирські листи, цілком по думці конкордату і його автора Ґрабського, котрий і тепер безперервно дальше працює в поті чола над проєктами **„на знищене Русі"**, як це показалось недавно на зїзді вшехполяків у Львові.

Колиж уже мова про конкордат, то треба піднести, що положення греко-католицького духовенства змінилося основно від хвилі, коли з днем 2. серпня 1925 року увійшов цей конкордат Польщі з Ватиканом — в життя.

До того іменно часу обовязували в Галичині постанови австрійського закона з дня 7. мая 1874 року про правні відносини католицької церкви, коли держава за деякі впливи на католицьке духовенство, його виховання, обсаду місць в шкільництві, в єрархії та в адміністрації церковним майном, що їх точно означував згаданий закон — взяла на себе обовязок управильнювати удержування і датки на удержання католицького духовенства.

Це духовенство було доволі незалежним від своєї церковної єрархії і — що не менше важне — то незле матеріяльно забезпечене так званою конґруєю, якої висота не була в останних роках перед вибухом світової війни так дуже низкою.

Правне і матеріяльне положення католицького духовенства взагалі було тоді куди краще, як тепер.

Конкордат Польщі з Ватиканом все те змінив, а на тій зміні зискала передовсім польська держава

Католицьку церкву в Польщі змонархізовано, а епископи стали абсолютними панами підчиненого їм духовенства, його долі та його матеріяльного забезпечення.

Польська держава позбулася богато матеріяльних тягарів, що їх поносила давніше Австрія — не тільки задержуючи притім політичний вплив на католицьке духовенство, але й значно його поширюючи. Наші сільські священики в Галичині є значно більше залежні від старости, а то й від простого постерункового, як було давніше. Польська державна адміністрація використовує для себе постанови конкордату в найширшому обємі передовсім відносно до греко-католицького духовенства, — а то очевидно в інтересі національної польської політики.

Одною з найважніших змін, що їх вводить у Галичині конкордат — є постанова XXIV-го артикулу **про примусову парцеляцію ерекціональних** (для парохів, епископів, семінарій і інших до ужитку призначених) ґрунтів у такий спосіб, що при кождій парохії останеться на будуче тільки **15** до **30** гектарів, причому примусову парцеляцію може взяти на себе сама польська держава — но і спровадити на ті ґрунта Мазурів.

Це означало би велике спролетаризовання гр. кат. духовенства, то є тої кляси, котра доси у великій мірі достарчувала нам і світську інтелігенцію. Возьмім лиш на увагу такі імена як Огоновські, Олесницький, Кость Левицький, Окуневський, Петрушевич, Трильовський, Куровець і багато, багато інших (між ними багато цілком не клерикалів), котрі породились у священичих сімях.

Правда, що і у цьому напрямі поспішили польській **„рації стану"** на поміч епископи Хомишин та Коциловський, впроваджуючи у своїх дієцезіях **целібат,** те жерело деморалізації, але і важну причину поменшення числа нашої світської інтелігенції, так, як цього бажав собі автор **„Пляну на знищене Русі"** ще **1717** року.

Але всеж таки у дієцезіях обох тих епископів, а очевидно й у львівській, є ще багато жонатих священиків, маючих діти, котрих виховують тепер — з ненависти до целібату — переважно у вищих світських школах. До урядів польських не приймають вправді тепер українських кандидатів, але зате зростає число українських адвокатів, лікарів, інжинірів і інших інтеліґентів свобідних заводів.

Ті інтеліґенти не будуть все лиш тиснутись в Галичині, але підуть і на Волинь, Полісся, Підляше та Холм, та вже і у цих українських землях заведуть таку народну роботу, до якої привикли в Галичині. Числити лише на саму тамошню мягко-хребетну інтеліґенцію — годі, бо до неї можна лише прикласти Шевченкові слова: „а хилитесь, як і хилялись".

Тут зауважу, що останніми часами приплив селянських дітей до середніх шкіл в Галичині — на жаль — значно зменшується. Причиною цього є страшне зубожіння села, а дальше й те, що селянин не бачить гарних виглядів для своїх дітей, покінчивших школи.

У всякому разі треба бути справедливим і признати о. Хомишинови одну заслугу: він використав пункт 9-тий XXIV-го артикулу конкордату і приказав священикам, щоби, полишаючи для себе 55 морґів — решту ерекціональних ґрунтів попарцелювали між селян.

Це сталось у більшій части — лише не знати, що з тими грішми, позисканими за продані ґрунта, о. Хомишин робить, бо він нікому не здає з цього звіту. Кажуть, що він закупив уже великі ліси (бо ті не підпадають під примусову парцеляцію), але на що призначені доходи з них, як із закупленого ним готелю — не знати.

Головним махером о. Хомишина у всіх цих маніпуляціях є о. **Лятишевський.** Він і зістав за це епископом суфраґаном.

Що значна частина тих величезних сум іде таки просто до ватиканської каси у Римі — це є самозрозумілим, особливо коли возьметься на увагу апетит о. Хомишина на митрополичий престол.

У всякому разі — так з уваги на це як і з уваги на ті всілякі ґрунтово-фінансові маніпуляції—о. Хомишин потребує ласки і попертя „власть імущих" — і цим пояснюється його раболіпний пастирський лист до „людей доброї волі".

(Далі буде).

ВИЇМКИ З ПРАЦІ В. ЛИПИНСЬКОГО „УКРАЇНА НА ПЕРЕЛОМІ"

(6)

Так само без пригадок шведських знав він, що, помирившись з Польщею, „хоче Москва поневолити козаків і одняти од них волю, якої коло себе вона стерпіти не може". Колиж ще взяти під увагу, що указом царським з дня 15 вересня 1654 р. епископ білоруський мстиславсько - оршансько - могилівський, який досі київському митрополитові підлягав, тепер з цілою епархією був відданий під владу патріярха московського, і коли уявити собі, яке обурення й переполох серед православного духовенства українського мусів викликати цей указ — то зрозуміло, чому навіть в найбільше москвофільських українських колах, все свою „одновірність" з Москвою підкреслюючих, зникли останні надії на допомогу московську і чому еманципація зпід впливів Москви стала для Гетьмана найбільш пекучим питанням.

Як же цю еманципацію перевести, коли ще така велика частина земель українських під владою польською залишається? Гетьман був зарозумним політиком, щоб війну з Польщею і з Москвою одночасно починати, маючи ще до того ворожих Татар та Турків за плечима. Союзу з Москвою не можна було рвати доти, доки боротьба з Польщею перемогою України не скінчилась. І в цьому напрямі, щоб союзні відносини з Москвою задержати, Гетьман робив всі можливі заходи. Але одночасно не менше енергійно заходивсь він коло того, щоб побільшити і скріпити внутрі України ті українські елементи, які проти Москви в слушний час устоятиб могли і якіб дали Гетьманови ту силу, якоюб Москва страшною для нього не була. Богдан Хмельницький розумів, що не „чернь", національно зовсім індиферентна, і не Січ Запорожська, якою все можна було колотити в усі боки, дасть йому оту потрібну для устояння проти Москви силу. Та сила лежала в північно-західних українських землях, в невизволених ще Військом Запорожським „руських" землях Річиспполитої. Бо там були ті українські елементи, яких свідомість національна під впливом західних взірців сформувалась і у відвічній боротьбі з Польщею загартувалась та окріпла настільки, що було неможливо ані царськими „соболями" їх перемогти, ані лукавими гаслами „одновірности" спокусити. Вони то — ці українські елементи західної европейської культури — мали по думці Гетьмана кадри нової аристократії, що в козацькій Україні сформувалась, скріпити і відпорність тієї аристократії проти впливів сходу, проти впливів Москви, побільшити...

Не зриваючи з Москвою, знайти певнішого від неї союзника для боротьби з Польщею. При його допомозі і при московськім невтралітеті, всі північно-західні „руські" землі до України прилучити. Психольогічні основи союзу з Москвою, яко єдиного засобу побороти Польщу, серед мас українських в той спосіб знищити. І західні, европейські, супроти Москви найбільш відпорні українські елементи прилученням оцих північно-західних земель скріпити — ось була та глибоко продумана політична ідея, якою кермувався Гетьман, приступаючи до балтійсько-чорноморської коаліції і присягу на вірність собі й Україні від шляхти „земель руських" приймаючи...

А що саме ця політична ідея була вірна і що тільки вона до унезалежнення України вела — найкращим доказом служить це зденервовання, цей неспокій і ця безсила злість Москви, що тоді саме в її відносинах до України помічається. „Не сбыточное то дѣло, чтобъ Гетману послать людей своихъ на помочь къ Ракоце, безъ вѣдома Великаго Государя нашего" — запевняли Річпосполиту московські дипльомати. А посол царський у Чернигові, Бутурлін, грозив Гетьману „карою Божіею" за те, що: полковник Іван Нечай московські залоги з Білої Руси виганяє, вогнем і мечем нищить усіх, хто тільки на імя царське присягав і ввесь край на імя Гетьмана займає; що Гетьман, „підданим царським бувши", наважився союз зі Шведом, супротивником царським заключити і Польщу, яка у Вильні царя своїм королем обрати обіцяла, разом з лютрами і кальвінами нищити; що Гетьман при допомозі Ракочого і Шведів займає тепер ті городи, яких він в 1655 р. при допомозі військ московських займати на імя царське не хотів і т. д.

9. ЮРІЙ НЕМИРИЧ.

Освітою своєю він безперечно перевисшав тодішній рівень української шляхти. Своєю „европейською" аріянською вірою він був тісніше звязаний з найбільше европеізованою, кажучи по теперішньому, „поступовою" частиною свого стану. Але не вважаючи на це, Юрій Немирич за ввесь час своєї кипучої політичної і культурної праці не тільки не одійшов од свого стану, а навпаки, здобував собі серед нього чимраз більший авторітет, чимраз більше здобував собі серед української шляхти право на її провід і репрезентацію. І тому власне його постать особливо цікава для нас. Бо цей наш визначний державний муж, пізніший творець одного з наших найбільшої ваги державних актів: Корсунської шведсько-української Умови і кодифікатор та вдохновитель Умови Гадяцької, не був якимось виїмковим ідеалістом-оригіналом, або здеклясованим політиком-мрійником, а був визнаним репрезентантом шляхецької верстви, який зміг пристати і пристав до будови Української Держави тільки тоді, коли ця держава була в стані забезпечити нормальне істнування всій українській шляхті, як окремому станові нації.

Старинний і дуже заможній шляхецький рід Немиричів в кінці XVI ст. поділився був на дві лінії, які по назвам своїх основних родових маєтків у Київськім Поліссі прозивались: лінія на Черняхові (Черняхівська) і на Олевську (Олевська). Обидві лінії, розуміється, були зразу православної віри. Особливими ревнителями православія були: Матвій Немирич, голова лінії олевської, один з оснувателів православного братства в Люблині, і його син Олександер, член братства луцкого, дядько Юрія. З лінії Черняхівської, до якої належав Юрій, перший перейшов на модне тоді аріянство батько Юрія Степан.

(Далі буде).

Оригінальне.

— Ви, пане редактор, — каже письменник, який старається переконати редактра, щоби друкував у ґазеті його повість — твердите, що в моїй повісти нема нічого оригінального?

— Ну... так..., та ні, правду сказати, ваш правопис оригінальний, — бороняться редактор усміхаючись.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

ПОМЕР СТРІЛЕЦЬ У. Г. А.

Я дістав листа зі свого села Бухович, мостиского повіту, що там помер бувший стрілець **Іван Дутка.**

Покійний вступив до Української Галицької Армії сейчас по розвалі Австрії, а виконував службу при скорострілах. Був взірцевим жовніром і прикладом для інших у відвазі, бо ніколи не лишався позаду, а завжди був напереді як один з перших. Згадую тут за нього як його товариш бо це був чесний український борець. А як верну на рідну землю, то посаджу на його могилі червону калину на спомин про нього й ту нісню, з якою на устах ми йшли колись до бою за нашу Україну.

Василь Нагайло,
Дітройт, Міш.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З ЧУЖОГО ДОСВІДУ

Хоч богато американських горожан відноситься до публичної опінії в Европі за до помогою проти ріжних гнетів в Европі та інших частях світа, в самій таки Америці є ще богато міліонів людей, які терплять певного роду національний гнет.

Перше місце між ними займають Мурини.

Іх національна проблема, що правда, не подібна до національних проблем европейських національностей. Америки вони не вважають своїм споконвічним краєм. Тут вони від віків не жили. Сюди вони навіть не хотіли еміґрувати. Заставили їх до цього інші люди, білі, які силоміць їх сюди затягнули, щоби зробити з них рабів білого чоловіка. Зчасом вони зжилися з краєм і певно вертати вони до Африки не хочуть, але й тут їх не радо держать. Не ходить тут про мову та словесну культуру, на котрій звичайно спираються культури поневолених народів, бо Мурини вже переняли англійську мову своїх білих панів. У муринській проблемі ходить о упередження людини одної раси до другої, о упередження людини білої шкіри до людини чорної шкіри, упередження, яке, що не казатиб, сягає глибше ніж упередження людини одної національної культури до другої.

Хоч Мурини перестали бути рабами вже тому два поколінням верхом, то мимо цього білі Американці дивляться на них згори як на рабів, як на людей, які мають служити другому чоловікови. Муринови погорджують. Як довго Мурин приймає оце нижче становище в американській суспільности, так довго з нього сміються, кплять, хоч безсторонно беручи, муринське дітвацтво та рабство не гірше від білого дітвацтва та рабства. Коли Мурин не хоче приняти нижчого становища, він бунтується, домагається рівности з білим чоловіком в праці, професії, бизнесі, штуці, то проти нього повстає ворожнеча білого чоловіка. Тоді Мурина переслідують, а це переслідування оправдують видуманими злочинами.

Одною з найбуйніших сфер цього переслідування є полові відношення між білими й чорними. Звичайне погірдливе відношення до Мурина казало білим думати, що Мурини в половім огляді дикуни. Та відомо, що погірдливе відношення до дикунів не всіх відстрашує. Є люди, яких таке дикунство, справді істнуюче, чи тільки видумане, притягає. Отже, не дивлячися на репутацію дикунства, Мурини притягали богато білих. Південні пани можуть собі говорити з відразою до нижчої „дикої" муринської раси, але ті самі пани мали наложницями — Муринки. І південні пані не були ліпші від своїх мущин. Це може видаватися неможливим для людей з півночи, які може не мають охоти держати Мурина рабом, але які не можуть знести навіть запаху тіла Мурина; та для південних людей, які змалку зжилися з Муринами, Мурин не має цеї фізичної відрази.

Проповідь відрази до Муринів, яку там ширять білі потомки колишніх панів, доводить людей, котрі справді мають потяг до Муринів, до ріжних скривлених учинків. Серед загальної проповіди расового відмежовання, яким пересякнуті полудневі стейти, не можливо й думати про нормальне відношення між людьми двох рас узагалі, а тим більше в полових справах, у котрих людство страшно замотане. У цій душній атмосфері час від часу повстають чутки про дикі напади чорних на білих. Мовляв, Мурин нічого так не бажає, як мати білу дівчину. Мовляв, він про це тільки й мріє, за це готов життя віддати, всякий злочин поповнити. Що між Муринами можуть трапляться такі одиниці, це не виключене, але ті, що знають Мурина, запевняють, що це тільки вимки, не частіщі, як ті білі, що пропадають за чорними.

Одною з памяток колишнього рабства Муринів в Америці є відмовлювання Муринови суду. Коли хто поповнив злочин проти Мурина, то Мурин не може добитися суду ні справедливости. Білого, що пострілив або й убив Мурина, звичайно не судять зовсім, а коли судять, то ніколи не засуджують. Зате, коли Мурин поповнить злочин, або тільки попаде в підозріння, то його карають звичайно без суду — самосудом громадян.

Поважні організації, не тільки Муринів, але й білих, стараються боротись проти цього расового упередження. Їм то передовсім Мурини завдячують зменшення числа лінчів. Та це зменшення ще не утверджене, бо часто по зменшенню число лінчів знов підскакує вгору. Це показує, що дух старого відношення до Мурина ще не загинув. На те саме показує факт, що коли нема лінчу, а Мурина судять правильним судом, то цей суд мало що кращий від лінчу.

Ось якраз у теперішню пору по Америці відбуваються протестні віча проти засуду 8 Муринів в Алябамі на кару смерти. Засудили їх нібито за знасилування дівчат, але засуд не переконує нікого. Всі підсудні — молоді хлопці, в віці від 14 до 20 літ, оже люди, які ледво чи можуть відповідати найвищою карою за свої вчинки. До того вони не мали належитої оборони. Ніхто з добрих адвокатів не хотів взятися за їх оборону. Біле населення приняло підсудних вигнуватими і робило страшний натиск на суд, щоби їх засудити. На день розправи до місточка Скотсборо, що має півтори тисячі душ населення, зїхалася 10,000 товпа з околиці. Про безсторонний суд тут і мови бути не могло. Через те Мурини й білі, що протестують проти такого суду, мають добру основу до протесту. Коли би хлопців справді вбито за злочин, який їм закидується, то безсторонні люди не можуть уважати цього за акт справедливости.

Протестаційні віча, які роблять в обороні засуджених, цікаві ще одним фактом, а саме тим, що на тих вічах Мурини протестують на один бік проти упередження білих до чорних, а на другий бік проти оборонців Муринів, за яких обібрались комуністи. На своїх вічах Мурини підносять, що своєю обороною комуністи не помагають Муринам добитися справедливости, але задержують оборону. Як це робиться, відомо. Через те, що комуністи виступають в обороні Муринів, то білі кажуть, що це комуністична справа. До пересуду проти Муринів додається ще ворожнеча Американців до комунізму. Замісць облекшити долю Муринів, комуністична оборона цю оборону утруднює. Замісць витягати з води, вона їх топить.

Дотого комуністи йдуть на оборону Муринів не тому, щоби повстати проти несправедливости, але на те, щоби спектити собі при тій нагоді свою печеню, себто, щоби дістати для комуністичної партії деще з тої симпатії, яку мають несправедливо засуджені Мурини. Політика комуністів розкривається, коли Мурини почали протестувати проти комуністичної оборони, та стали на вічах відпекуватися від комуністичних оборонців. Побачивши, що віча протесту проти засуду Муринів стали обертатися проти комуністів, комуністи почали розбивати віча. Так сталося недавно в Шикаго. Це заставило Муринів робити спеціяльні захорони для своїх протестаційних віч. Протестують Мурини проти одних білих панів, що їх судять несправедливо, а рівночасно ставлять спеціяльні сторожі, щоби їм не розбили віча комуністичні громили, які не дають Муринам зробити протесту, не печучи при тім печені для комуністів.

Комуністична невдача з Муринами дуже болюча для комуністів, бо гнет білих над Муринами давав комуністам широке поле для визиску Муринів для своєї партії. Як видно тепер з фактів, вже й Мурини пізналися на комуністичних оборонцях і ставлять сторожу на своїх вічах і демонстраціях, щоб комуністи вже Муринів не боронили.

ПРОТОКОЛ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(48)

Щодо молодого покоління, то також на брак платних готових посад в У. Н. Союзі не можна класти причину, що вони не вступають. Во якраз тутешні уродженці, це ще краще розуміють, що, аби щось мати, треба собі самому придбати. Трудність лиш у тім, що молодіж зі старшими не хоче мішатися. І це є зовсім природне, тим більше тут, де вона зовсім інакше була вихована і має зовсім інші погляди, вимагання й потреби.

І. Каштанюк стверджує, що виводи передбесідника є зовсім влучні. Це правда, що колись, 20 або 30 літ тому, відділові діловодчики працювали більше безплатно, тай що в початках та робота була значно тяжча. Що давніше вибір до відділового уряду вважався більше вартним ніж найбільша грошева заплата. Що задля патріотизму за тими виборами колись більше заходилися. Однак організація вже не від нині над тою ситуацією застановляється і відповідно до неї застосовується. На місцях члени самі роблять під тим оглядом усе, що лише в їх можности, а й головна управа також ріжні новости заводить. Нові роди обезпечення вже від 1925 року поставлені на тій стопі, що трудячомуся для них діловодчикови дає відповідну заплату. І цілком слушним є твердження, що хто працює, той має. Система та в нас вже так справлена, що це справді залежатиме від будучих діловодчиків, щоби їх труд не був даремним. І не можна твердити, що теперішні наші обезпечення не були в ніякій мірі під тим оглядом є перешкодою для вступу молодіжи. Та коли ми договоряємося вже аж до того, що це є натуральним явищем, що молодіжи зі старшими еміґрантами ніяк товариського-відділового співжиття проводити, бо в них ріжні потреби і вимоги, то це якраз пора, щоби ми знайшли спосіб організовання одних і других так, щоби старші могли без тертя з молодшими дальше своє продовжати, а молоді без перешкод, а то й з допомогою нове життя будувати.

Інж. Малієвич стверджує, що ті справи треба би частіше обговорювати з тими, що безпосередньо заінтересовані. Пригадує, що ті справи вже нераз обговорювалося в майже той сам спосіб на засіданню головних урядників. Опісля дехто з членів та інтересованих довідався про це з протоколу, і відтак треба аж знов засідання головних урядників, або якоїсь нагоди, щоб одну і ту саму дискусію повторити. Треба отже з тим вийти між членів та урядників, між старих іміґрантів і між молодіж. Треба переводити в тій цили організаційні наради на місцях або організаційні віча. Може бути, що про те все старший елемент знає, але треба догадуватися, що молодіж покищо ані не догадується, яка світла для неї будучність в нашій організації, і не знає, що батьки подбали ту організаційну ниву придбати, зорати і поможности своїх сил обробити, та що дітям і внукам вже непотрібно буде так тяжко працювати, але з меншими вкладами більше користати. Тут не ходить о те, щоб наша молодіж зачинала організуватись в якусь осібну українську організацію, але о те, щоби вона користувалася збудованим і придбаним в такій мірі, що з того вона перед іншими народностями може ґордитися.

Т. Михальчук годиться вповні з передбесідником і додає, що для такої організаційної пропаґанди добре було би потворити округи і ії після точного пляну і підготовання вести.

Р. Слободян завважує, що це все може мати успіх, але тільки вкупі з форсованнем нових родів обезпечення, бо старий рід не лиш не надається для молодіжи, але й старшим членам не дає того, що в нинішних часах асекурація повинна давати, та, що найважніше, не оправдує ведення тякої плянової агітації за собою і не оплачує вложених у неї трудів.

І. Каштанюк завважує, що творенне округів було вже раз практиковане для тої цили, а то для розвинення організаційної пропаґанди, і було конвенцією гостро скритиковане і визначуванне, чи виділюванне, округів було узнане небезпечним і заказане. Це однак не значить, щоби ми не могли виробити якогось пляну, після котрого на місцях божна би перевести організаційну пропаґанду в цили приєднання молодіжи до організації, без розкладання організації на якінебудь округи.

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДБАЙМО ПРО СВОЇ МУЗИЧНІ ШКОЛИ.

Не тільки ми, але вже й світ знає, що ми нарід музикальний, що маємо чудову пісню. Значить, що ми, Українці, котрі знаємо, яку велику прислугу зробила й робить нам наша пісня, повинні найкраще розуміти вагу співу й музики.

Так повинно бути, але не є. В Америці маємо по всіх містах музичні школи й повно ріжних учителів музики і співу. Всі вони добре заробляють, бо Американці дбають про музичне вишколення, яке дає хліб і славу.

Та в Америці маємо тепер і свої власні добрі музичні школи. Але чи ми використовуємо ту нагоду? Скажу, що ні, бо наші учителі мимо своїх заслуг і знання ледви животіють.

Це є нездоровий стан. Наша іміґрація вже так поступила, що вона повинна розуміти вагу підпори своїх музичних шкіл і своїх власних музиків і композиторів, бо вони торують шлях поширенню слави українського імени.

Тому посилаймо свої діти до українських музичних шкіл. Особливо памятаймо за ті, де працюють не тільки наші добрі знавці музики, але й такі, що своїм артистичним чи композиторським талантом заслугують на особлившу увагу, бо дають народові більші цінности.

М. Стоколоса.

Антін Чехов.

„ПОЖЕЖА".

Земля подобала на пекло. Полудневе сонце пекло так страшно, що сам Реомір, який висів у кабінеті пана поборця, втратив голову. Доїхав до 35.8 степеня та задержався нерішучо, що далі робити... Із фізіономій панів горожан піт стікав струйками, наче із зігрітих коней, та засихав по дорозі. Не оплачувалося навіть тратити часу, щоби втирати його невичерпані потоки.

Базаром, попід стіни домів, із позамиканими вінконницями, пересувалися два добродії: касієр Почешіхин і аферист (а рівночасно довголітній кореспондент „Сина Батьківщини") Оптимів. Оба йшли, а що була страшна спека, нічого не говорили. Оптимів мав охоту виганьбити міський уряд за курячу та бруд на базарі. Та він знав спокійну вдачу й помірковані суспільно-політичні переконання свого товариша, тому держав язик за зубами.

Посеред базару Почешіхин зупинився нараз і підвів голову вгору.

— Що ви там побачили, пане Серапіоне?

— Нічого. Лише шпаки перелітали. Я дивлюся, де вони сядуть. Алеж бо то стадо, хай їх... Наче хмара. Колиб я так вистрілив до них, скажімо з рушниці, а потім позбирав, що впаде... і... Сіли в саді о. протоєрея!

— О зовсім ні, помиляєтеся. Не в протоєрея, а в дяконa Вратрадова. Віддя навіть не донесло би. А колиб і донесло, то й так ніодному нічого не зробило би. Дрібосенький шріт утратить розгін, заки долетить. Та навіщо й убивати, скажіть самі? Це правда, що люблять ягоди, алеж бо й вони божі сотворіння. Коли, наприклад, такий птах цвірінькає... Питаюся, навіщо цвірінькає? На славу Бога. Всяке сотворіння хвалить Господа. Ой, але кажу! Сіли в о. протоєрея!

Попри розмовляючих перейшли три старенькі паломнички з клунками, в личаках. Баби глянули допитливо на Почешіхина й Оптимова, що стояли все ще впілившисвої очі в дім о. протоєрея, потім зупинилися, глянули ще раз на загадочних панів і самі вдивлялися туди, як протоєреїв дім.

— Так, правду кажете, що сіли в протоєрея — говорив далі Оптимів. — Добре їм там на вишнях.

Фіртковю до протопопового саду ввійшов сам протоєрей Восмиштіїв із писаром. Коли побачив, що всі дивляться в його бік, а що не знав чому, то зупинився й собі та з писарем глядів угору, щоби догупатися, що сталося.

— Батюшка йде певно до церкви, — сказав Почешіхин. Між нашими двома знакомими й о. протоєрем перейшло кількох фабричних робітників купця Пурова. Верталися з купелі. Коли робітники побачили протоєрея, що так пильно глядів у небеса, та дві паломнички, що стояли неповорушно й також гляділи вгору, пристанули також і вибалушили очі. За їх приміром пішов хлопець, що вів сліпого прошака і мужик, що ніс бочівку із попсованими селедцями, щоби їх викинути посеред базару.

— Щось мусіло статися — сказав Почешіхин. — Чи не вогонь часом? Та якось диму не видно! Гей, Кузьма! — крикнув на мужика зі селедцями. А що там сталося такого?

Мужик щось відповів, однаке Почешіхин і Оптимів не дочували, що саме. Перед дверима всіх крамниць показалися заспані помічники. Малярі, що тинкували шпихлір купця Фертикулина, позлазили з драбин і прилучилися до робітників. Вогневик, що закручував кола босими ногами на вежі, зупинився й за хвилину збув уже надолі. Вежа повдовіла. Це дало причину до підозрінь.

— Напевно десь горить. Не тисніться. Худобина!

— Де горить? Що горить? Прошу розійтися! Прошу по доброму!

— Видно десь горить у середині!

— Просить по доброму, а рук не жаліє! Не вимахуйте руками! Хоч ви начальник, то не маєте права вимахувати руками на нас наче вітрак!

— Мої нагнітки! А бодай тебе вдушило!

— Кого вдушили? Чоловіка десь задушили не смерть!

— А ви чого тут зібралися? Що сталося?

— Чоловіка задушили на смерть, прошу вельможного пана!

— Де? Розійдіться, прошу, по доброму! По доброму кажу тобі, йолупе один!

— Хамів можеш собі валити в спину, а від добре уродженних зась тобі! Зась тобі, кажу!

— А бож то люди? Абож то з ними вдієш щось по доброму? Сидорів, махай до Якима Даниличa! Лише скоро! Панове, прошу розійтися! Таж самі можете на цьому потерпіти, а не хто інший! Прийде Яким Данилич і матимете празник! І ти тут також, Пархиме? І той сліпець, старець божий! Нічого не бачить, а таки грішить неслуханістю, як інші! Смирнів, запиши-но Пархима!

— Слухаю, пане начальнику! І тих від Пурова пан начальник також кажуть записати? А ось той, що має, даруйте за слово, запухлу пику — то він від Пурова!

— Лиши покищо... Завтра Пурові імянини.

Шпаки наче хмара знялися понад протоєреєвим садом. Однаке Почешіхин і Оптимів уже не гляділи на них. Вони стояли лише та ввесь час гляділи вгору, надармо старалися зрозуміти, яка це причина тої збіговища та чому всі так приглядаються. Прийшов вкінці Яким Данилич. Жував щось, обтирав уста, голосно заревів і вдерся в середину юрби.

— Готовітеся, хлопці! Панове, розійдіться! Пане Оптимів, прошу розійтися, таж ви самі можете потерпіти на цьому! Замісць писати до газет ріжні критики на порядних людей, могли би ви самі бодай порядно поводитися! Всі ті часописи разом чорта варта!

— Прошу не обиджувати преси! — обурився Оптимів. — Я журналіст і не позволю, щоби ви обиджували пресу, хоч із горожанського обовязку шаную вас, як батька та добродія!

— Хлопці, лийте!

— Та нема води, ваше високоблагородя!

— Мовчи та слухай! По воду! Мерщій!

— Та нема на чім, ваше високоблагородя!

Юрба більшала й більшала... Бог один знає, як виросла би, колиб саме в трактієрні Гришкина не стали були пробувати спровадженої щойно з Москви катаринки. Коли юрба почула мелодію „стрілочки", вдоволена пустилася туди. І ніхто не довідався, яка була причина збіговища. Оптимів і Почешіхин давно вже забули про шпаків, справжніх винуватців цілого збіговища. А місто, а містечку був уже спокій, а в цілому його просторі видно було лише одного чоловіка: то був вогневий сторож, який ходив по вежі...

Тогосамого дня Яким Данилич сидів у корінній крамниці Фертикулина, пив лімонаду з коняком і писав таке: „Крім урядового документу вважуюся долучити ще, Ваше Високоблагородя, кілька особистих завваг. Батьку наш і добродію! Лише завдяки просьбам Вашої чесної дружини, яка живе тепер у гостинній віллі біля нашого міста, не дійшло до крайности! Що я зазнав, того я не всилі описати. Не стає мені слів, щоби якслід зобразити заподадливість Крушенського та майора вогневої сторожі Портупеїва. Батьківщина дійсно може бути горда, що має таких вірних слуг! Щодо мене, то я зробив усе, що лише може зробити слаба людина, яка нічого більше не бажає, як лише добра ближніх, а тепер сиджу в себе дома та дякую Тому, що не допустив до проливу крови. Винуваті, тому, що нема доказів, сидять, покищо під ключем, та я хочу випустити їх за якийсь тиждень, бо тямлю Спасителеві слова: „Господи, прости їм, бо не знають що творять!"

АРЕШТУВАННЯ ЖУРНАЛІСТІВ У ЛЕНІНГРАДІ.

В останніх часах у Ленінграді арештовано журналістів: А. І. Гессана, Кмєцкова і Єлькіна. Гессена вислали в азійський Сибір.

ЮВИЛЕЙЕЙ РОБІТНИЧОГО ТОВАРИСТВА „РОДИНА" У ВІДНІ.

З приємністю містимо нині допис наших Дорогих Земляків, які, як і ми, живуть на чужині та згуртовані у Робітничому Товаристві „Родина" у Відні, столиці Австрії, та які плекають традаційне привязання до своєї церкви і народу. Тому 35 літ група українських робітників у Відні рішила заложити робітниче Товариство, щоб зорганізувати при ньому тих Українців, що були на найманій та державній роботі для яких Товариство „Громада", що вже існувало, не було відповідне. Ініціятивна група, що складалася з пп. Бігуна, Ференчака, Богайчука й інших, в в осени 1896 р. перевела організаційні збори й леґалізувала нове Товариство. Від того часу існувало це Товариство без перерви, міняючи льокалі, але не міняючи основи, на якій воно стояло зпочатку, як виразно українське національне Товариство. Бували в житті Товариства більш яскраві моменти, коли воно виявляло більшу енерґію, виявляло більшу працю, але були й часи, коли ця праця була менш помітна. „Родина" була все притягаючим центром для Українців-робітників у Відні. Крім традиційних свят — Святого Вечора, та Великодня, — на які сходилися сотні Українців, членів і нечленів Товариства, уряджувало воно ріжні забави, вистави, відчити, провадило шкілки для дітей та неписьменних, курси українознавства, не забувало й про потреби краю, збираючи поважні суми на „Рідну Школу".

По світовій війні настали для товариства тяжкі часи, коли з боку ворожих елементів робилися спроби розбити „націоналістів" і заволодіти Товариством для своїх цілей. Але це їм не вдалося. Всі атаки відбито. Тепер Товариство може бути спокійне, що такої небезпеки вже нема.

Ювилейне свято відбулося 14 грудня 1930 р. з такою програмою: В год. 9.30 рано Служба Божа в церкві св. Варвари за здоровля членів Товариства. В год. 5.30 пополудні Панахида за померших членів Товариства. В год. 7 вечора Святочна Академія в домівці на Рімерґассе 11, що складалася з святочної промови, вручення почесних грамот і відчитання привітів, та вокально-музичної частини, в яку входили виступи мішаного хору Т-ва „Родини", чельове сольо п. проф. Бережницького, деклямація п. Морозівни, басове сольо п. І. Савки, скрипкове сольо п. М. Занька, фортепянове сольо п. Г. Левківни.

У вівторок, дня 6 січня 1931 в год. 8 вечером, уладило Товариство, як що року, Святий Вечір, на якім крім членів були тут осілі старшини бувших австрійських полків, та гості нашої української кольонії. Хор та всі зібрані співали много коляд, а гарна бесіда голови Товариства лишала на довгий час спомин цего свята та загріла всіх любовю до Рідного Краю.

У Воскресну Неділю, дня 12 квітня ц. р. відбулося „Спільне Свячене українського робітничого Тов. „Родина" у Відні у власній домівці І. Шенлятернґассе 8, при великій участи своїх членів та гостей як відпоручників інших Товариств. Парох віденської української церкви, о. д-р М. Горникевич, посвятив торжественно у помешканні Товариства паски і проче, та зложив Товариству святочні бажання. Голива Товариства, п. Вол. Мацілинський, привитав присутних гостей та відпоручників інших українських товариств, як і своїх членів, і пригадав присутним на колишні ліпші часи, коли святкувалось ці дорогі родинні свята серед своїх. Та коли доля кинула нас на чужину — казав п. голова — то і тут не забули ми за свою церкву, свій обряд, та свої національні традиції. Ми тут у нашому Товаристві почуваймося неначеб колись серед своїх і ділімся цим свяченим яйцем, бажаючи собі: ліпшої долі для нас і цілого нашого народу! В довшій промові серед великої тишини і неодної слези в очах вияснив він значіння цих свят для нас, та пригадав минувшину, та бажання на будуччину. По промові відспівано воскресну пісню, а опісля забавлялись усі до пізного вечера.

Дня 19 травня ц. р. відбулося в домівці Т-ва „Родини" Свячене Брацтва св. Варвари, на котрім сеніор, п. радник двора Каранович, по посвяченню паски привитав числено зібраних братчиків та сестриць і зложив всім присутним святочні бажання. Голова Т-ва „Родини" радо повитав братне Товариство у своїй домівці і висказав бажання спільної праці для однакових цілей.

Присутні перевели опісля довший час при звуках української пісні. Свято це аранжували пп. Бурнац та Лесів.

В неділю, дня 26 квітня ц. р., та 3 травня відбулися відчити докторанта о. В. Левицького на тему „Спомини з української визвольної боротьби" яким прислухувались члени Товариства і багато гостей нашої віденської кольонії. Відчити зробили на присутних велике враження і залишаться на довгий час милою памяткою.

Дня 10 травня задержались у переїзді до Риму наші родимці у Відні, яких привитали та опроваджували тут члени віденських українських товариств. Вечером зібрались усі на милу ґутірку, яка перетягнулась до пізного вечора.

За Виділ:

Вол. Мацілинський, голова;
Іван Француз, писар.

У Відні в травні 1931.

НЕСАМОВИТІ ДЕРЕВА.

На Джаві росте дерево, яке звуть упас. Має воно гарне, лискуче, зелене листя і є подібне до нашого бука. Родить червоні мясисті овочі. Листя цього дерева, як і овочі, є зовсім нешкідливе, натомісць сок його є трійливий.

Передше розказували про це дерево в Европі несамовиті річи, звичайно фантастичні. Фактом є лише, що тубільці вживають цеї отруї, яка має краску молока, до затроювання своїх стріл. Европейські хеміки видобули з цього молока сконденсовану отрую у виді хрусталів і назвали її антіяріна. Є це одна з найсильніщих ростинних отруй, яка ділає вбивчо на серце.

В південній Родезії, вАфриці, почитають тубільці дерево, що зветься таґаті. Вони кажуть, що це дерево має надприродні сили, бо воно є барометром для диких. І справді, воно є незвичайно чутке на зміну погоди. На 3 або 4 дні перед бурею або дощем дерево це починає плакати. Листя його й галузки покриваються кроплями води, навіть помимо сильної спеки. І дотепер ніхто з учених не знає, чому ці дерева плачуть.

На східно-африканських островах ростуть пальми, що їх в ботаниці звуть несамовитими. Пальма ця росте з насіння, що кільчиться цілий рік і до 40 літ майже не росте. Відтак показуються перші листки, які стріляють просто з землі. Пень росте осібно, серединою, і доходить до 40 метрів висоти. А овочі цеї пальми дозрівають від 5 до 7 літ.

Зновуж у Середущій Америці росте на Антильських островах т. зв. вибухове дерево. Овочі його мають вигляд мельонів, а само дерево доходить до 20 метрів висоти. В нутрі овочу перед дозріванням твориться липка, молочна маса, в якій міститься насіння. Кожной овоч стріляє і дуже часто мається враження якоїсь канонади. А неодин неосторожний прохожий дістає притім по голові.

ПОДЯКИ.

Складаю щиро сердечну подяку за виплачення мені $225 допомоги за втрату ноги.

Григорій Романків,
член від. 371 У. Н. С.,
Вашинґтон, Н. Дж.

—o—

Я, нижче підписаний, складаю щиру подяку Урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду допомогового.

Андрій Дитиль,
член від. 98. У. Н. С.,
Фарменктон, Па.

—o—

Складаю подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за виплачення мені допомоги з фонду запомогового, в сумі $50. Бажаю У. Н. Союзови як найліпшого розвою.

Анна Куліковська,
члениця 345 від. У. Н. Союза,
Міннеаполіс, Мінн.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорожська Січ, від. 388, повідомляє, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 5 липня, в годині 1-ій пополудни, в гали У. Н. Дому, 4-та і Ворд ул. Є важні справи до полагодження. Проситься довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — Петро Пазюк, предс.; Стефан Верещак, секр.

БЕТЛЕГЕМ, ПА. Тов. ім. Ольги Бесарабової, від. 47, повідомляє своїх члениць, що піврічний мітінг відбудеться 4-го липня, в годині 7-мій ввечір, де урядники здадуть справоздание за 6 місяців. Обовязком кождої члениці є явитись і вислухати справоздання. Будуть також важні справи до полагодження. — М. Заблоцька, предс.; С. Коростинська, кас.; П. Паращак, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Мітінг відділу 98 відбудеться в гали парохіяльній на Вест Сентер стріт, в годині 2-ій пополудни. Проситься всіх членів явитись на мітінг. Кождий член має принести з собою свою грамоту членську, з причини, що нема записано числя грамоти, кілько має літ і де родився. Вразі нещастя, секретар тому не може виповнити просьби о запомогу ані смертного листа. — А. Гевчук, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Подається до відома усім членам і симпатикам Тов. ім. Івана Франка, від. 241, що піврічні збори відбудуться 5-го липня, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній при Блекстон ул. На цих зборах урядники здадуть звіт за перших 6 місяців 1931 з приходів і розходів. Рівнож подається до ласкавого відома усім чесним громадянам у Вунсакет і околиці, що на цих зборах будеться принимати нових членів до Товариства без оплати вступного. Отже користайте з нагоди поки ще не запізно. Усі члени мають явитися на ці збори. Не явившийся член заплатить кару після ухвали з 7-го червня в сумі 1 дол. — П. Романович, Ф. Цірка, Й. Галонишка, К. Фірман.

ВИЛКС БЕРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінг відбудеться в неділю, 5 липня, в годині 12-тій зараз по Сл. Божій, в гали парохіяльній. Копиманається всіх членів прибути на сей мітінг, бо є дуже вджні справи до полагодження. Взивається довгуючих, щоб старались вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Пригадується, що 7 липня припадає патрона нашого Братства. Тому повинністю кождого члена прибути на мітінг і порадитися, як маємо відсвяткувати. Не явившийся на сей мітінг член заплатить кару після статута. — Іван Мельник.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Коли Австрія окупувала Боснію, що раньше належала до Турків, пустився один австрійський міністер на інспекційну подорож по новопридбаним краю. Ідучи, побачив на краю ліса стару бабу, що збирала ломача. Зараз велів затримати повіз і питає:

— „Щож там, старенька, як іде?"

— „Та добре", відповіла стара, збираючи дальше гильки.

— „Добре? Тепер вам ліпше, як за турецьких часів!"

— „Е — та чого... перше таксамо було".

— „Але перше ви були би боялися пускатися самі до ліса, старенька, бо в лісі було повно злодіїв і всякої голоти".

— „Гм, се правда, паночку! Злодіїв і голоти тепер в лісі нема. Злодії всі служать тепер при жандармах, голота сидить в урядах."

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(58)

Звірята Тарзана захопили так швидко човен, що Муґамбі навіть не замітив, що човен не був порожній. На дні його лежав якийсь чорний дикун, якого зразу в темноті не розґляділи. Вже коли човен відплив від берега, чорна дикунка, що знайшлася в човні, почала кричати, перелякавшись малп. Вона кинулася до Муґамбі, шукаючи собі захисту від Акута, вожака малп, який, здавалося їй, хотів на неї напасти.

—o—

З великим трудом Муґамбі спинив напад малпи, а потім багато часу потратив, щоб хоч трохи заспокоїти нещасливу жінку, що так несподівано для неї знайшлася в страшнім товаристві малп. Муґамбі вже не хотів повертати човна назад до берега, щоб висадити цю чорну жінку. Він наказав гнети далі човен, де на морському обрію вже почала вимальовуватися тінь піроплава „Кінкейд", якого поволі несла течія здовж берега.

—o—

Несподівано з темноти виплив перед ними човен, на переді якого сидів бородатий мущина. Він зразу не розглядів тих, що сиділи в стрічному йому човні, а тому наблизився до самого човна. Роков навіть ґукнув потихеньки, але у відповідь почув рик пантери й одночасно побачив два зелені вогники з очей пантери майже біля себе. Шіта, пантера, приготовилася вже кинутись на Рокова, коли той відразу зрозумів, що йому загрожує.

—o—

На його команду моряки, що були з Роковим у човні, стріляли в човен зі звірятами. Ця сальва так розярила звірят, що страшний їх рев залунав на далекі простори й луною поніссся на море. Користаючись з замішання, Роков і його банда погнали човен скорше геть і скрилися в темноті в напрямку до „Кінкейда". Цей стріл і рев звірят вчули на „Кінкейді" Джейні та Тарзан, бо це Тарзан був тим, якого тінь постать Джейні побачила, тратячи притомність в руках моряків.